

Pavel Kohout: VÁŽENÝ PANE PREZIDENTE MILOŠI!

Chci zprvu vysvětlit, že Ty, ač mnohem mladší, jsi začal tykat mně při prvním soukromém setkání v srpnu 2009 ve Tvém tuzemském exilu na Vysočině, kam mě dovezl čtenář a přítel Radek Augustin. Po celodenní návštěvě jsem napsal jakožto „Trilobit“ do MF DNES:

„... Hostitel byl stále lev v plné zbroji. Tím víc skličovalo vědomí, že mocný zdroj vědomostí a zkušeností tryská mezi těmito kamny a okny, protože jej od světa odděluje trpkost. Připomněl jsem si i jeho omyly, chyby a ujetí, kterých nebylo málo, ale napadlo mě, že jako finské tabulky pro sportovce existuje i srovnávací index pro politiky, v němž by dlouhodobě nepropadl...“ Podruhé jsi mě tam pozval s mou ženou Jelenou, vyklusal jsi na rozhlednu, abys předvedl svůj kraj, a dovedl nás k prameni řeky Oslavy, který jsi dle tabulky nad studánkou objevil. Cestou domů mě Jelena, na jejíž úsudek dám přes půl století, upozornila, že nepadlo slovo o politice.

Viděli jsme se zas, když jsi křtil v Olomouci mé knihy. Z přípitku se mi zarylo do paměti – Ty sis, Pavle, vstřelil v mládí vlastní góly, ale potom je dokázat přestřílet! Pak jsme Tě pozvali s Tvou ženou Ivanou na Sázavu, uvařil jsem vám rodinné jídlo – čočku s rýží pod spoustou smažené cibulky se špekáčkem a volským okem –, pojící mě s hornickou babičkou z Karviné, a „předvedl“ Tě starostovi, lékařům, technikům a jejich ženám. Oslovils je tak, že Ti za rok sedm z osmi podepsalo kandidaturu. K té jsem v lednu 2013 napsal zas jako „Trilobit“:

„... Už čtyřicet let má mou důvěru Karel Schwarzenberg, jemuž se až zázračně podařilo prolomit českou nelásku k emigrantům, katolíkům, boháčům a šlechticům. (...) Několik let má mou důvěru také kontrastní Miloš Zeman, jenž u nás dokázal vybudovat volitelnou sociální demokracii (...) vyjevil se mi jako svérázný, vzdělaný a přemýšlivý muž činu. (...) Kdo chce prezidenta, kterého by svět hned akceptoval a jeho média mu přiznala podobný význam jako Václavu Havlovi, na čemž vydělávala celá zem, ví, koho volit. Kdo chce prezidenta, který by se miláčkem světa a médií asi nestal, ale uměl účinně oslovit naši zmatenou společnost, aby ji vyburcoval z útlumu, ví to taky. U prvního znejišťuje voliče stav jeho těla, podezřívávaného, že by nevydrželo pět let spát jen v noci. U druhého znejišťuje stav jeho ducha, podezřívávaného, že by nevydržel neoplácet staré fauly...“

Nedobrovolný exil mě naučil pravidlu fungující demokracie: nevolit srdcem, ale mozkiem, k prospěchu obce v jejím daném stavu. Proto jsem v přímé volbě dal hlas Tobě. Záhy po zvolení, když Tě zavalily povinnosti a paní Ivana se z prudké změny postavení necítila nejlíp, pozvali jsme ji domů. Při dlouhé večeři jsme poznali silnou i srdečnou osobnost, s níž byla radost hovořit otevřeně o všem.

Vznikající vztahy ukončil osobní dopis, jaké jsem psával domácím politikům od půlky padesátých let; první, prezidentu Novotnému – o stařecké zkostnatělosti svazu mládeže –, jsem diktoval elévce divadelní redakce Orbisu Jeleně Mašínové a poslal ji pryč, když se nepatříčně usmívala (netuše, že s ní za dva roky začnu dnes už pětapadesát roků soužití).

Všechny vzkazy byly vstřícně kritické, ale měly nevlídný ohlas. Porevoluční, adresovaný bývalému „pobratimu“ Václavu Havlovi, zvolenému prezidentem republiky, způsobil, že mi kancléř Hradu doktor Lžičář zavolal do Vídně, abych vrátil všechny propustky i klíče. Nikdy mu nepřestanu vděčit za dalších třicet let klidného spisování!

První dopis Tobě obsahoval podnět, abys podal ruku i voličům soupeře a rozpolcenou společnost pomohl opět spojit. Prohlásil ses však výlučně prezidentem spodních deseti milionů a – ač sám výstavní exemplář intelektuála – zametls všechny, kdo Tě nevolili, do virtuální Pražské kavárny, kam chci patřit i já, neboť byla Olympem humanismu a demokracie. Moudře jsi ukončil jen pokus učinit dceru Kateřinu První Slečnou a zachránil jí tím soukromý život. Ani dál jsi nezodpověděl žádné mé psaní, až jsem se doporučeně optal, zajímá-li Tě vůbec názor asi jediného voliče z českých spisovatelů.

Schůzka na Hradě večer 24. února 2015 proběhla tristně. Řekl jsem, že Ti chci objasnit, proč Tě žádný z příznivců v Sázavě podruhé volit nebude. Řekls, že mi chceš v říjnu udělit vyznamenání. O ta dvě témata jsme zápolili přes pět hodin a tři lahve vína, jež umím díky otci pít jako zvlášť chutnou vodu. (Při sovětsko-československých obchodních jednáních v padesátých letech plnil funkci finálního přepíječe ruských opíječů našich delegací a naučil to i jediného syna.) Dodávám, že jsem odmítnutím té pocty ochránil Tebe i sebe: potkat v hradní čekárně pro vyznamenávané Ladislava Štaidla, předního signatáře ostudné anticharty, byl bych Tě tam přenechal s tištěným seznamem laureátů naší společné ostudě.

Jelikož jsme se už nesetkali, je čas říct, proč Ti zas píšu. Mé politické sebepopálení v mládí i léta, kdy jsem se jako komunista zprvu reformní a pak už bývalý probíjel běžným zmatením myslí k myšlení demokrata, a tím i k Chartě 77, mi nedovolují vidět lidi černobíle. Takže o Tobě nejdřív bíle:

Už Tvůj zasvěcený text před listopadem 1989 mi Tě představil jako člověka vybaveného ke společenské změně líp, než byl Václav Havel – odkazuji na svou korespondenci s V. H. v knize To byl můj život??. Husarský čin se Ti zdařil, když jsi pro úlohu nezbytné parlamentní opozice oživil klinicky mrtvou stranu socdem a přivedl ji rychle i k vládě.

Už v první den Tvého prezidentství doplnil českou vlajku před Hradem prapor Evropské unie, který Václav Klaus léta odmítal vyvěsit, asi že mu EU bránila stát se superkohoutem na národním dvorku. Ten postoj doplnila i Tvá nedávná nekompromisní podpora našim vojenským misím v NATO. Kdo to neuzná, křivdí Ti, jelikož jde o základní kameny naší suverenity sdílené s demokratickou Evropou, když tu poslední a jepičí zažili Češi po Bílé hoře jen za první republiky.

Stavím se i za Tvé ohlášené veto zákona umožňujícího osvojovat děti párům téhož pohlaví. V dobách, kdy gayové i lesby stáli mimo zákon, jsem byl hlasitým spojencem herce Cupáka i režiséra Kršky, ale halasně oslavy výjimek z normálu, demolující jeden z nosných sloupů křesťanství, považuji i bez vyznání za bezohledné vnucování menšinového názoru valné většině.

Ke všemu přistupuje Tvůj pilný, byť i sebestopagační styk s občany a Tvá osobní podpora ekonomické diplomacie, byť směřovaná k Východu, snad ze zklamání, jaké Ti až urážlivým nezájmem připravil Donald Trump.

Často se podobáš velkému a příslušně ješitnému herci, očekávajícímu v titulní roli, že mu ostatní budou přihrávat bez ohledu na své. V demokratické politice má každá větší úloha vlastní váhu, již musí nositel obhájit bez ohledu na sebevyšší. A Ty nejsi nejmoudřejší ani na světě, ani doma, jak prokazuješ pocitem zatvrzelé neomylnosti, která Tě často zrazuje, což odmítáš přiznat a opravit. Tohle už o Tobě i černě a též jen s ohledem na Tvé nejvýznačnější počiny:

Prvním je složení kvarteta, které Tě šestý rok střeží před českou realitou. Ti čtyři připomínají 1/ záhadného kardinála ze Tří mušketýrů, intrikujícího i proti králi, 2/ neodvolatelného rybáře bez povolení čili pytláka lovcího na Tvůj talíř velryby z justice, 3/ lapače házených vajec, jenž k Tobě nepropouští ani nositele odlišných názorů, a 4/ klona fanatického propagandisty tisícileté říše, který už v jejím dvanáctém roce přikázal choti otrávit šest dětí, aby je uchránil před mírem a svobodou.

Druhým je Tvá válka s názorovými odpůrci, jež nezná mezí, když upíráš inteligenci, schopnosti, slušnost i čest lidem v důležitých státních funkcích, které jako prezident České republiky vydáváš za pitomce či škůdce k radosti všech, kdo se ji snaží oslabit a snad si ji i podvolit jako za mého života Němci a Sověti. Tvá věta – Bud' to dělají z blbosti, nebo za cizí peníze! – zní jako z Rudého práva, vymítajícího samozvané a ztroskotané chartisty.

A nejhorší je, že pokračuješ ve štěpení této společnosti, která se pořád víc odklání od modelu skutečné demokracie, k čemuž napomáháš hojnými výstupy v bulvárních médiích. To Ti nikdo z pomahačů & chráničů neřekl, jak trapně působí Tvé „šrapnely“, jsou-li vypalovány mezi reklamami na vysavače, sýry i léky na hemoroidy či vaginální suchost (vše letos 10. ledna)? Žádný Tě nevaroval, jak před světem působí prezident, když žádá vlastní národ, aby nebránil své zájmy proti vydírání cizí velmoci, nechce-li být od ní potrestán? To už je skoro jazyk dubčekovců obhajujících podpis moskevských „dohod“!

A vše prokládáš neurvalými urážkami celé české žurnalistiky, k níž se jako fejetonista počítám i já, a podporou bezuzdných útoků na Českou televizi z úst Tvého hýčkaného moderátora s talentem pouťového prodejce čehokoli. V takových okamžicích se za Tebe i stydím. Přitom je mi strašně líto a vůbec nechápu, proč Tvůj dříve skvělý intelekt není schopen vyvléknout se z pout, která Ti navlékli podkuřující dvořané, a Tys to přestal vnímat, proč už dávno vězníš sebe sám.

Ale co s tím? hledám odpověď při psaní dopisu muži, jehož jsem si tak vážil, až jsem ho volil hlavou státu. A přišel jsem na dvě možnosti, jak si můžeš zachránit dobrou pověst v našich moderních dějinách, což z deseti československých a českých prezidentů dokázali jen TGM, Havel a s odstupem i nešťastný Edvard Beneš, jemuž osud uložil ta nelidská rozhodnutí v říjnu 1938 a v únoru 1948. Na jednu mě přivedla Tvá slova o mých gólech. Máš dost času, aby ses zbavil jak zištných rádců, tak názorů, jež Tě poškozují! To Ti píše člověk, který dál hodnotí devadesát let svého života a snaží se opravovat chyby, k nimž nově patří i první přímá volba prezidenta.

A pokud, Miloši, pokud k tomu nemáš sílu ani chuť, měl bys co nejdřív pro blaho republiky předat prezidentskou štafetu někomu z nadaných politiků příští generace, nezatížených národními katastrofami a spory. Tahle země je pro staré i pro mladé, ale pouze druzí jsou s to poradit si s problémy, které jsou bez nového přístupu neřešitelné. Vím, že tak privátní výzva se může jevit jako směšná, ale kdybys ji přijal, byl bys navždy ten velký muž, jakým ses chtěl stát. Už nevím, kdo z jeho kritiků napsal knížeti tehdejší poezie Vrchlickému: „Tvůj mocný duch se v Tobě skryl, je čas, abys jej probudil!“ Jako by to bylo psáno pro Tebe...

Před bezmála půlstoletím poslal Václav Havel otevřený dopis prezidentu ČSSR Husákovi, když mu neodpovídal na osobní. V hluboké totalitě to byl jedinečný a odvážný čin. Tenhle můj dopis Tobě není víc než ústavou zaručené i účinně chráněné právo. Odpovíš mi, teď už také veřejně, jak se mladšímu vůči staršímu patří? Zdravím a přeji Ti zejména štěstí, neboť, jak ráda říká má žena Jelena, na Titaniku pluli převážně zdraví...

Autor je dramatik. Text byl poprvé publikován v Lidových novinách, na stránkách Respektu je uveden se souhlasem Pavla Kohouta.